

**R.P. Ioannis De Lvgo Hispalensis, É Societate Iesv, Jn
Collegio Romano Eivsdem Societatis Olim Theologiae
Professoris, nunc S. R. E. Cardinalis, Dispvtaiones
Scholasticae, & Morales, De virtute, & ...**

Lugo, Juan de

Lvgdvni, 1666

IX. De contritione imperfecta, seu attritione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82358](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82358)

agere in præfenti de dilectione perfecta, quæ nõ est necessaria dispositio ad baptismum; vel saltem non excludendo dilectionem imperfectam, sed præcendendo ab ipsa iuxta ea, quæ infra *disp. 8. dicemus.*

124.
Quartum.
Trident.

Quartò arguit ex eodem Tridentino *sess. 14. c. 4.* ubi dicitur, aliquando contingere contritionem esse charitate perfectam, & hominem reconciliare priusquam aliquid sacramentum suscipiatur, ergo non semper contritio actu reconciliat: cur enim diceret aliquando, & contingit, si id semper locum haberet? Respondeo facile, Concilium nomine contritionis, intelligere perfectam, & imperfectam, ut constat ex ipsius verbis; ideo dixit contingere aliquando, contritionem esse perfectam, & reconciliare, non quia non omnis contritio perfecta reconciliet, sed quia non omnis contritio est perfecta: imò ex hoc Concilij loco sincerè intellecto putant omnes fideles, contritione perfectam, quæ ex vera Dei dilectione oritur, semper asserere remissionem præsentem peccatorum: nam Concilium pro eodem reputat contritionem esse charitate perfectam, hoc est, ex dilectione Dei, & reconciliare; licet neutrum sit de ratione omnis contritionis, pro ut abstrahit à perfectâ, & imperfectâ.

125.
Quintum.

Lucæ 7.

Marc. 5.

Quintò arguit, quia Magdalena dilexerat multum, & tamen postea dictum est, remittuntur ei peccata multa: ergo non fuit remissio simul cum dilectione. Respondeo cum Bellarmino, non esse necesse intelligere verba illa remittuntur, &c. omnino pro illo instanti: nam post aliquod intervallum iterum repetit Christus, remittuntur tibi, &c. cum tamen iam essent dimissa etiam in sententia Adversarij: atque etiam Marc. 5. dixit Dominus mulieri, quam iam sanauerat esto sana à plaga tua. Verba igitur Christi vel intelliguntur de remissione, quæ tunc temporis, licet non in eo præcisè instanti, fiebat. sicut quando aliquis iudicialiter absoluitur, solemus communiter loqui tota illa die de absolutione quasi de præfenti, vel potest dici cum P. Agidio, vera fuisse verba Christi, licet iam essent peccata prius remissa, eodem sensu, quo sunt vera verba Sacerdotis absolventis secundò pœnitentem ab eodem peccato à quo iam fuerat semel absolutus Nec obstat Augustinus homil. 23. inter 50. ubi dicit: Accessit ad Dominum immunda, ut rediret munda; accessit agra, ut rediret sana. Nam vel Augustinus loquitur de accessu, pro ut complectitur etiam primam voluntatem accedendi, quo tempore adhuc erat immunda: vel si loquitur de ipso tēpore, quo venit in domum Pharisei, supponit fortasse, nondum habuisse dilectionem perfectam, donec in Domini præfentia perfectè exarsit.

August.

126.

Aclor. 22.

127.

Sextum.

Septimum.

Eodem modo dissolvitur, quod obicit ex Paulo, cui post perfectam cōversionem dictum est ab Anania Aclor. 22. Exurge, & baptizare & ablueri peccata tua; ergo non fuerant remissa per contritionem ante baptismum. Negatur consequentia; quia vel Ananias ignorabat, aut dubitabat, an fuissent remissa, vel saltem poterat timere relictum fuisse reatum pœnæ, quem oporteret omnino per baptismum tolli.

Sextò arguit, quia si per contritionem obtinetur remissio peccati, frustra erit sacramentum Pœnitentiæ. Negatur sequela; quia sacramentum certius remedium est, cum sufficiat cum attritione, ut suppono ex Tridentino.

Septimò obicit: cur confessio præmittitur ante Eucharistiam si sufficit contritio ad statum gratiæ? Respondeo: quia dignitas Eucharistiæ exigit securitatem illam, quæ habetur per pœnitentiæ sacramentum de remissione peccati, quod non æquè habetur per contritionem, de qua magis dubitamus, an vera fuerit: & retorqueo argumentum; si contritio non sufficit, ergo deberet præmitti confessio ante

alia etiam Sacramenta, quod est contra sensum Ecclesiæ, ut supra vidimus.

Octavò obicit Augustinum dicentem, ministerium Sacerdotum erga pœnitentes esse necessarium. Quis hoc negat, in primis ex præcepto, deinde attrita fragilitate hominum, & difficultate contritionis; Item Bernardum dicentem, sententiam Petri præcedere sententiam celi. Fatemur ita esse regulariter; quia contritio in paucis præcedit, & quando præcedit reconciliat cum voto ad claves Petri. Sicut ipse Silvanus fatetur, etiam aliquando ante sententiam Petri iustificari aliquos etiam sine necessitate.

Omitto alia argumenta, quæ nec speciem habent difficultatis. Venio ad S. Thomam, quem vult stare pro sua sententia, quia aliquando dicitur, qui cum imperfecta contritione accedit in peccato non cogito ad Eucharistiam, consequi remissionem peccati: sed ibi clarum est, loqui S. Thomam de attritione quam vocat contritionem imperfectam, sicut Tridentinum. Item arguit, quia S. Thomas dicit aliquam pœnitentiā esse informem. Quis hoc negat, quasi non posset esse pœnitentia, quæ non sit contritio. Item opponit alia loca, ubi dicit, hominem non iustificari in instanti, sed præparari successivè tempore antecedenti. Verum ibi etiam loquitur de dispositione imperfecta; quæ ubi primum fit dispositio perfecta, affert secum iustificationem, ut ipse S. Thomas in iisdem locis fatetur, quem nullo modo potest explicare Sylvanus nisi dicendo, litteram esse corruptam, vel S. Thomam intelligere nomine contritionis perfectæ, contritionem formatam gratia habituali, & ideo de contritione perfecta verè dicit asserere semper remissionem peccati: & alias similes explicationes, quas non opus est referre, vel impugnare. Hæc sufficiat tetigisse, ut sententiam hanc iterum ad Scholam redeuntem refelleremus.

SECTIO IX.

De contritione imperfecta, seu attritione.

Attritionis nomine intelligimus dolorem illum qui perfectionem contritionis non habet, & ideo sine sacramento non sufficit ad iustificationem, sed tamen cum sacramento disponit sufficienter ad iustificationis gratiam accipiendam, ut constat ex Trident. *sess. 14. cap. 4.* De huius attritionis ratione in primis est, quod sit actus supernaturalis; ut bene probat P. Suarez in præfenti *disp. 5. sect. 1.* Tum ex Conciliis dicentibus, eam esse donum Spiritus sancti, & ex gratia Dei; tum etiam ex eo quod disponit ad gratiam iustificatorem, ad quam homo non potest se naturæ viribus disponere. Quomodo autem hæc supernaturalitas non proveniat ex parte obiecti sed ex parte principij, à quo fit ille actus, & ex propositione intrinsecâ, quam habet cum gratia habituali; dixi alibi agens de supernaturalitate actuum, & ideo non oportet in singulis repetere.

Tota ergo difficultas huius rei est in distinguenda attritione à contritione perfecta. Quidam enim eam distinguunt per minorem intentionem, vel durationem; alij per acceptationem divinam; alij ex eo quod idem actus pro ut informatur sit attritio; quæ omnia bene impugnat Suarez ubi supra, qui cum communi Theologorum docet, distinguit hos duos actus penes ordinem ad motum diversum nam contritio est dolor de peccatis propter Deum summè dilectum: attritio verò est dolor propter alia motiva: quod ex supradictis facile constat.

Sed quæ sunt hæc motiva attritionis; Communiter

niter reducuntur ad duo capita; scilicet ad metum gehennæ, & pœnarum, & ad turpitudinem peccati; nam hæc duo expressit Tridentinum ubi supra, agens de merito, propter quod cōmuniter concipiuntur attritio. Et quidem omnia motiva facile ad hæc duo possunt reduci; nam desiderium beatitudinis, vel aliorum donorum videtur comprehendi sub timore gehennæ, & pœnarum; idem enim esse videtur timere carentiam alicuius boni, ac desiderare illud: deinde quæcumque alia malitia, propter quam detestemur peccatum, videtur comprehendi in turpitudine peccati: omnis ergo attritio est propter metum pœnarum, vel propter peccati turpitudinem.

Huic communi doctrinæ sese opponit iterum Franciscus Sylvestrius *quæst. 1. supplementi art. 1. ubi docet, eam solum attritionem sufficere cum sacramento, quæ includat etiam dilectionem Dei super omnia, licet debilem, & imperfectam, quam dicit cum sacramento sufficere, imò & sine sacramento, quando eius susceptionem excludit necessitas. Hæc tamen sententia est contra omnes Theologos, & contra Tridentinum, ubi supra, nam ibi aperte dicitur, attritionem, de qua agebatur, & de qua dicitur sufficere cum Sacramento, hanc ipsam non sufficere sine sacramento: hæc enim sunt verba Concilij: *Et quamvis sine sacramento pœnitentia per se ad iustificationem perducere peccatorem nequeat; tamen eum ad Dei gratiam in sacramento Pœnitentia impetrandam disponit.* Conditio ergo Concilium attritionem, quæ sufficit solum cum sacramento, ab ea dispositione, quæ sufficit sine sacramento: nunc ergo inquiri ab illo Auctore; de qua dispositione loquatur, cum petit amorem Dei super omnia? si enim loquitur de dilectione imperfecta, quæ non sufficit sine sacramento, male concedit, posse in casu necessitatis iustificare sine sacramento: si verò loquitur de dilectione perfecta, falsò dicit, hanc semper requiri cum sacramento: hæc enim etiam extra sacramentum sufficit; & Concilium aperte docet, aliquam dispositionem quæ nunquam sine sacramento sufficit, sufficere cum sacramento: in quocumque ergo sensu loquitur contra Tridentinum.*

Varie solutiones, & explicationes, quibus hunc Concilij locum effugere volunt referuntur, & impugnantur bene apud Suarez *disput. 10. sect. 1. num. 10. ex sequentibus*, Vasquez *infra quæst. 9. 1. art. 1. dub. 1.* Ludovicum Maratium *in presenti disput. 19. de Pœnitentia, sect. 1.* & alios; qui bene arguunt, & probant, attritionem esse dispositionem proximam ad iustificationem in sacramento; ex eo quod Patres Concilij discrimen assignant inter attritionem sine, vel cum sacramento: cum tamē extra sacramentum procul dubio possit esse dispositio remota ad iustificationem.

Vna posset adhuc esse evasio, si quis diceret in illis verbis non esse sermonem de attritione in sacramento, sed de attritione, quam habet homo extra sacramentum, de qua Concilium dicit, non posse quidem conducere proximè hominem ad gratiam iustificationis, posse tamen iuvare, quatenus disponit remotè, & impetrat de cōgruo, ut cōcedatur susceptio digna sacramenti, quæ mediāte, homo iustificetur: ita ut sensus illorum verborum non sit, quod attritio cum sacramento disponit ad gratiam; sed quod attritio disponit ad suscipiendum Sacramentum, quo dignè suscepto conferatur gratia; sicut etiam elemosynæ, & alia pia opera præcedentia disponunt, & impetrant, ut homo dignè suscipiat sacramentum cuius virtute iustificetur. Nec ad intentum Concilij aliud requirebatur; quippe quod hoc solum adversus hæreticos cōtēdit, motum attritionis ex timore pœnæ conceptum, non esse vitiosum, sed bonum & laudabilem; quod quidem probat, quia ille motus

P. Ioan de Lugo de Pœnitentia,

tus disponit & confert, ut homini concedatur accedere debito modo ad sacramentum, cuius virtute postea iustificetur.

Hæc tamen interpretatio adhuc non potest stare cum verbis & mente Concilij. Primò, quia Patres videntur solum negare attritioni vires adequatas ad causandam iustificationem sine sacramento, ut constat ex illis verbis: *Et quamvis sine sacramento Pœnitentia per se ad iustificationem perducere peccatorem nequeat.* Quare videntur concedere, quod non sola, sed simul cum sacramento possit alioquin non oportebat addere illas particulas, *sine sacramento & per se*: si cum sacramento etiam non posset iustificationem causare. Secundò, quia si attritio sola cum sacramento non sufficeret, falsum esset, quod ibi dicitur quod hominem ad Dei gratiam in sacramento Pœnitentia impetrandum disponit: nunquam enim ad id disponderet, sed ad impetrandum actum contritionis perfectæ, cuius intuitu antecederet ad necessitatem sacramenti; gratia iustificationis haberetur. Nam vel habuit contritionem homo post attritionem, vel non habuit: si habuit, ergo statim iustificatus est ante sacramentum, si non habuit, ergo nec suscepto sacramento iustificabitur, cum per te non sufficiat sacramentum cum sola attritione: quomodo ergo disponit attritio ad obtinendam iustificationem in sacramento?

Tertiò denique, quia ex doctrina illa inferret statim Concilium aliquid, quod omnino declarat, hanc fuisse ipsius mentem: *Quamobrem, inquit, falso quidam calumniantur Catholicos scriptores, quasi tradiderint sacramentum pœnitentia absque bono motu suscipiendum gratiam conferre quod nunquam Ecclesia Dei docuit nec sensit.* Hoc autem colligit ex eo quod præcesserat, scilicet motum attritionis non esse malum, sed bonum & laudabilem, quod postquam comprobavit inferret falsum esse quod datur gratia in sacramento pœnitentiæ absque bono motu. Quæ illatio nullius momenti esset, si præter attritionem requireretur alius motus contritionis perfectæ necessarius ad iustificationem in sacramento Pœnitentiæ, esset enim impertinens bonitas attritionis ad id comprobandum, si attritio non concurreret cum sacramento ad gratiam iustificationis. De facto autem arguit optimè Concilium in hunc modum: motus attritionis est bonus, & laudabilis, non datur ergo gratia in sacramento Pœnitentiæ absque motu bono in susceptione, etiam tunc quando datur sacramentum cum sola attritione. Omitto rationem communem desumptam ex institutione sacramenti Pœnitentiæ, & potestate data Sacerdoti ad remittenda peccata mortalia: quæ stare non potest nisi cum sola attritione iustificetur homo in sacramento, alioquin Sacerdos non remitteret, nec auferret, sed supponeret semper peccata iam remissa, & ablata per contritionem antecedentem; quam rationem latè profequuntur Auctores supra relati.

Supposita ergo doctrinā certā, & communi quod attritio ex illis motibus positis à Tridentino sufficiat ad iustificationem in sacramento, etiam si non addit dolor propter Deum summè dilectum: restat videndum, quid includatur in singulis membris illius divisionis? Et quod attinet ad primum, certum in primis est, dolorem conceptum ex metu gehennæ esse bonum, & sanctum, ut constat ex Tridentino, & ratio est manifesta, quia pœna ad hoc ipsum imponitur, ut deterreat hominem à peccatis; ergo iuxta ipsius Dei intentionem est, quod homines terreantur, & moveantur ex metu pœnæ ad fugiendam peccata. Sed difficultas est, quæ pœnæ sint illæ quarum intuitu possit cōcipi attritio sufficiens cum sacramento. Certum in primis est de pœna gehennæ, de qua

Ex cuius pœna metu possit esse attritio.

E 3 explicite.

explicitè loquitur Tridentinum: & quidem *gehenna* nomine vitæ pœna intelligitur, tam pœna sensus, quam pœna damni: videtur etiam *pœnam* nomine, de quibus in vniuersum postea nemini, comprehendendi in primis pœna Purgatorii, cuius terrore potest non solum de venialibus dolere homo; sed etiam de mortalibus, quæ post iustificationem purgatorii pœna puniuntur in quo placet Vasquez *infra quest. 9. art. 1. dub. 1.* vbi videtur exigere semper aliquod motum æternum ad veram attritionem: Eodem modo censeo, posse concipi attritionem ex metu pestis, vel alterius damni temporalis quo Deus solet punire peccata etiam in hac vitæ: quod videtur esse iuxta mentem Tridentinam adducitur ibi in exemplum pœnitentia Niniuitarum, quæ concepta fuit ob metum excidij suæ Ciuitatis, quod Deus comminatus fuerat: & quidem sicut Deus comminatur pœnas æternas, sic etiam comminatur pœnas huius sæculi ad terrendos homines: ergo eiusmodi motum bonum est, & honestum, & sufficiens ad veram attritionem, vt fatetur Suarez cum aliis in *presenti sect. 1. n. 5.*

138.
Attritio an
doleat de
peccato super
omnia.

Hinc tamen oritur duplex difficultas: Prima quia eiusmodi dolor ex motu pœnæ, non videtur esse super omnia; nam qui propter pœnam dolet de peccatis, magis dolet de pœna, quam de peccato, quia propter quod vnumquodque tale, & illud magis: ergo non dolet de peccato super omnia. Respondendo concedendo planè, ex vi illius actus magis detestari pœnam, quam culpam: nam vitare culpam assuitur vt medium ad fugiendam pœnam: ceterum non habet homo actum, quo velit committere culpam cessante pœna: hoc enim esset malum, & culpabile: solum habet ad summum actum, quo velit vnum propter aliud, & per consequens ex vi illius actus non vitaret culpam cessante pœna: sed non impedit ille affectus, quod ex aliis motibus potest magis detestari culpam quam pœnam: vt bene aduertit Suarez *vbi supra num. 9.* de hoc tamen dicemus latius *infra disputatione 14.*

139. Secunda difficultas est, quia si sufficit ad veram attritionem, quod sit ex metu pœnæ temporalis, ergo sufficeret etiam sit ex metu pœnæ, quam ludeo humanus infligere potest, v. g. infamiae, vel mortis. Consequens videtur omnino absurdum, quia illud est motum merè humanum. Sequela verò probatur, quia tam est pœnæ temporalis vna quam alia, & tam sufficit ad impediendum peccatum. Respondendo, negando sequelam: rationem verò discriminis reddit P. Suarez *num. 8.* nam metus infamiae humanæ verbi gratia per se loquendo solum continet hominem ab exteriori actu, per quem infamia contrahitur, non ab interiori: in quo sensu dixit Augustinus *si propterea non furaris, quia times videri, intrus furatus es in corde tuo.* At verò motum vitandi pœnam apud Deum continet etiam ab interiori affectu, quem Deus videt.

140. Hæc ratio non omnino satisfacit, quia imprimis aliqua sunt nocumeta, quæ ab ipso etiā interno affectu oriuntur, v. g. inquietudo perturbatio, nonnunquam etiam ageritudo, & dolor ex nimio affectu interiori nascuntur: poterit ergo homo velle corrigere ipsum affectum internum ex metu horum malorum, quæ inde sequuntur. Deinde pone Pœlatum, cui ex reuelatione constarent corda, affectus subditorum: nonne posset subditus ex metu infamiae apud superiorem contrahendæ corrigere non solum actus externos sed affectum internum.

141. Aliter ergo responderi potest, infamiam merè humanam, & in vniuersum quameunque pœnam pro vt ab homine infligendam, non esse motum veræ attritionis; quia attritio non debet esse dolor

de peccato vtrumque; sed cum aliquo respectu ad Deum: non dico, debere esse dolorem de peccato, quia est offensa Dei, sed debere esse dolorem de peccato cum aliquo respectu ad Deum, vt aduertit bene P. Valentia in *presenti quest. 2. punct. 4. §. animaduertendum autem est*, & iudicat Henricus *lib. de sacramentis cap. 1. §. 3. n. 5. l. 1. Quinmar-gine.* Quando apprehenditur illa pœna vel etiam infamia, prout prouenit à Deo, iam ille dolor est timor Dei potentis infligere illas, & alias pœnas & per consequens retractatio peccati ex illo timore est quædam conuersio ad Deum non ex amore, sed ex timore: si verò solus sit dolor de peccato propter pœnam ab humano iudice infligendam; ille actus nullo modo est conuersio ad Deum, cum non procedat ex amore, nec timore Dei villo modo, sed ex timore iudicis: requiritur autem ad omnem iustificationem, etiam in sacramento, conuersio hominis ad Deum saltem imperfecta; hoc enim ad minus videtur exigere loca sacra Scripturæ, & Patrum, vbi peccato inuitatur ad satisfaciendum Deo, & ad petendam veniam sui peccati: nam qui non mouetur ex timore, vel amore Dei, sed ex timore hominis, ille nullo modo satisfacit Deo, nec honorat Deum, nec præfert creaturæ: non enim relinquit peccatum propter aliquam perfectionem, quam recognoscit in Deo, sed propter potentiam Iudicis creati, vel aliud simile. Requiritur autem in omni vera conuersione quod detur auersio à peccato & conuersio ad Deum, sicut in peccato fuit auersio à Deo, & conuersio ad creaturam: quare sicut conuersio ad creaturam fuit propter aliquam perfectionem cognitam in creatura; ita conuersio ad Deum debet esse propter aliquam perfectionem ipsius Dei, vt propter potentiam puniendi, quam timemus, vel propter bonitatem, quam amamus, vel propter superiorem, cui obedimus &c. vbi ergo non mouet aliqua Dei perfectio, non datur pœnitentia, quam Deus exigit, illa scilicet, quæ homo se humiliter, & recognoscat aliquid in Deo, ratione cuius non debebat postponi, sed potius præferri creaturæ.

Hinc infero, quid intelligatur in Tridentino per illud alterum attritionis motum scilicet, *peccati turpitudinem*, quo nomine P. Suarez intelligit dolorem etiam de peccato quatenus est iniuria in Deum, quia ratio iniuriæ est aliquid pertinere ad turpitudinem peccati; quod idem dici potest de ratione inobedientiae, irreuerentiae, & offensa per quas opponitur obedientiae religioni, & pœnitentia sit de sumptis: item de ratione ingratiitudinis, & aliis similibus, quia hæc omnes sunt sceleritates, & turpitudines peccati. Difficultas tamen est, an dolor de peccato propter turpitudinem abstrahentem à Deo sufficiat ad veram attritionem: an v. g. dolor de furto propter specialem malitiam furci, prout opponitur iustitiæ sine alio, respectu ad Deum, sit vera attritio: P. Suarez *dissect. 3.* planè concedit, illam esse attritionem sufficientem: & probari videtur ex Tridentino assignate pro sufficienti attritionis motu turpitudinem peccati: Verum ex iis quæ proximè diximus de motu infamiae humanæ, consequenter dicendum videntur, eam non esse veram, & sufficientem attritionem, nisi consideret peccatum in ordine ad Deum, ita docuit Valentia *vbi supra* & Alexander Pesantius in *presenti in additionibus ad S. Thomam quest. 5. disput. 1.* & Coninck *disput. 14. de fide n. 120.* Ratio autem est, quia sicut non sufficit ad veram attritionem considerare peccatum vt causatum pœnæ apud Iudicem humanum, quia illud motum non facit hominem cōuerti ad Deum, sed ad Iudicem quem timet, ita non sufficit

sufficit considerare peccatum, propter præcisè opposi-
tionem regulæ rationis in ordine ad conuictum huma-
num; quia illud morium non conuertit hominem
ad Deum, sed ad regulam rationis, & ad conuictum
humanum; quare per hunc dolorem nullo modo
tollitur auersio à Deo posita per peccatum. Oporteret
ergo in peccato considerare aliquam oppositionem
cum Deo, v.g. cum reuerentia, vel cum obedientia
debita Deo, aut aliud simile, vt illa attritio, quæ non
est ex timore pænæ, sed ex turpitudine peccati, suf-
ficiat cum sacramento. Nec obstat Tridentinum, quia
ibi non ponitur pro motiua attritionis quæcunque
turpitudine moralis, sed *turpitudine peccati* peccatum
autem vt peccatum dicit oppositionem cum Deo,
nam vt suppono ex materia de peccatis, licet malitia
moralis possit desumi per oppositionem ad regulam
rationis; malitia tamen peccati vt peccatum est, non
sumitur nisi in ordine ad Deum; ad attritionem ergo
nisi sit propter timorem pænæ requiritur, quod sit
dolor de peccato, propter est contra Deum, vel vt
inobedientia, vel vt irreuerentia, vel vt ingratitudo,
vel alio modo; nam hæc omnia fundant turpitudi-
nem peccati, vt peccatum est, quare qui sub hac
ratione detestatur peccatum, iam mouetur ab aliqua
excellencia Dei, cuius intuitu ad ipsum conuertitur,
& ipsum præfert creaturæ, quam prius amauerat
pliusquam Deum.

144. Alia conditio veræ attritionis est, quod includat
propositum siue formale, siue virtuale peccandi
de cætero, quod explicat Tridentinum dicens, attri-
tionem sufficere cum Sacramento si voluntatem pec-
candi excludat. Videatur Suarez, *sect. 1. n. 5.* Dices,
non videtur posse ex moriua attritionis concipi
propositum vniuersale non peccandi, quia ex timo-
re pænæ non potest homo velle non peccare etiam
eo casu, quo non esset pænæ; non ergo habet homo
voluntatem non peccandi vniuersalem, sed solum
quando est pænæ. Respondetur, ad verum, & absolu-
tum propositum non exigi, quod fiat illa conditio-
nalis; etiam si non esset pænæ non peccarem: sufficit vo-
luntas vniuersalis, quæ se extendat ad omnes casus,
qui possibiles apprehenduntur in hoc rerum ordi-
ne, quo Deus voluit penam præscribere pro omni-
bus peccatis: dum tamen aliunde non sit etiam
voluntas conditionalis opposita, qua homo diceret,
si non esset pænæ, peccarem. hæc enim esset mala, &
opponeretur cum vera attritione, & proposito non
peccandi. Ratio est, quia ad hoc quod aliqua volun-
tas sit simpliciter, & absolute efficax nõ est necessaria
illa efficacia conditionalis in ordine ad casus fictos,
sed sufficit efficacia in ordine ad omnes casus ficos,
qui apprehenduntur possibiles in hoc ordine
rerum: illa ergo erit voluntas efficax vitandi pecca-
tum, qua homo vult illud vitare, quoties propter ip-
sam potest incurrere penam æternam. De hoc ta-
men dicemus *infra disput. 14.*

145. Denique ex dictis inferitur breuiter decisio illius
questionis vulgaris, an attritio fieri possit perfecta
contritio? in qua certum est posse hominem fieri
ex attrito contritum: certum ite videtur, non pos-
se eundem actum attritionis contritiue fieri actum
contritionis: quia isti duo actus differunt essentia-
liter inter se: certum item est, attritionem posse
informari gratia habituali data per sacramentum,
& sic illa, quæ antea erat attritio informis potest
esse postea attritio formata: denique certum videtur,
non semper virtute sacramenti fieri hominem
ex attrito contritum per veram, & perfectam con-
tritionem: nam potest pœnitens dolere adhuc ex
pœnito moriua pœnarum sine actuali dilectione
Dei super omnia; nec in se experitur in instanti ab-
solutionis illam mutationem motiui. Ex quibus

consequens etiam est, attritionem non fieri contri-
tionem etiam in Sacramento, nisi quoad æquivalen-
tiam: hoc est accedente Sacramento, attritionem
æquivalere contritioni quoad hoc, quod sit dispositio
ad gratiam, & vltima ex parte doloris: atque in
hoc sensu debet intelligi, hominem in Sacramento
fieri ex attrito contritum: hoc est, quoad effectum;
vel etiam fieri contritum habitualiter, quatenus re-
cipit habitum charitatis, qui est principium habitua-
le contritionis perfectæ. Videatur Suarez *ubi supra*
sect. 3. & infra disput. 20. sect. 1. & Vasquez in præsentis
quest. 86. art. 1. dub.

DISPUTATIO VI.

De habitu, & subiecto Pœnitentiæ.

Væ de habitu pœnitentiæ possent
disputari, partim dicta sunt in supe-
rioribus; partim communia sunt omni-
bus virtutibus, & ideo non pertinent
ad hunc locum, sed ad materiam de
virtutibus infusis. In primis an sit virtus theolo-
gica, vel moralis, vidimus *supra disput. 1. sect. 4.* An ve-
rò sit habitus acquisitus, vel infusus, & an possit dari
aliquis habitus pœnitentiæ naturalis circa idem
obiectum; quæstio generalis est de omnibus virtu-
tibus moralibus infusis: in qua suppono partem af-
firmatiuam in vtroque dubio, de quo in tractatu de
fide, spe, & charitate: vbi de distinctione actuum su-
pernaturalium ab actibus naturalibus.

Quod attinet ad subiectum, eodem etiam modo
sentendum est, ac de aliis habitibus voluntatis, na n
si ij in substantia animæ recipiantur, vt multi vo-
lunt, idem de habitu pœnitentiæ dicendum erit; si
verò ceteri in voluntate distincta à substantia animæ
sint, ita erit in voluntate distincta à substantia animæ
An fuerit in
Angelis, in
Christo B.
Virgine, &
Adamo

In hac quæstione (quia non est magni momenti)
omissis variis sententiis, de quibus videri potest P.
Vasquez *in præsentis quæst. 85. art. 4. dub. 2.* ipse docet
habitum infusum pœnitentiæ non fuisse in Christo
Domino, neque in B. Virgine, neque in Adamo in
statu innocentie, neque dari etiam in Beatiss saltem
qui nunquā peccarunt, quia in his omnibus fuisset
omnino superfluum; cum nunquam posset elicere
actum detestationis absolutæ: concedit verò dari
hunc habitum in pueris, & innocentibus, & in
Angelis in statu vitæ, quia his omnibus sicut possibi-
le esset peccare venialiter, ita possibile erat pœnite-
re de peccato saltem veniali.

4. Nostram sententiam breuiter declarem. In pri-
mis suppositis quæ supra de obiecto formali pœni-
tentiæ dicta sunt, quod scilicet obiectum formale
ipsius sit pax, & æqualitas cum Deo, seu non habere
illum offensum; consequenter dicendum videtur
aliquos actus qui in nobis fiunt ab habitu pœni-
tentiæ, potuisse esse in Christo Domino, in B. Virgi-
ne, in Adamo, in Beatiss in innocentibus, & in An-
gelis: ij enim omnes potuerunt habere odium effi-
cax diuinæ offensæ, & propositum efficax fugiendi
peccatum propter malitiam offensæ, quos actus eli-
cit noster habitus pœnitentiæ; possent etiam habere
gaudium de carentia peccati propter bonum pacis
cum Deo, qui etiam actus sit à nostro habitu pœni-
tentiæ; potuerunt denique habere actus conditiona-
tos circa peccatū dicendo, si ego peccassem, detes-
taretur peccatum, & curare resarcire pacem cum Deo;

E 4 qui

Aligui actus
qui in nobis
fiunt ab ha-
bitu Pœni-
tentiæ potue-
re esse in
Christo, B.
Virgine, Ada-
mo, Beatiss, in-
nocentibus &
Angelis.